

Muistio

VN/26483/2023

20.9.2024

Parlamentaarinen työryhmä kehittämään eräitä äänestämiseen ja vaaleihin liittyviä käytäntöjä

Aika 19.06.2024 klo 14:30-16:30

Paikka Kirkkokatu 12, kokoushuone Aleksanteri. Helsinki

Työryhmän jäsenet

- (x) Kristiina Kokko, puoluesihteeri, Kansallinen Kokoomus r.p. (pj)
- ~~(-) Harri Vuorenpää, puoluesihteeri, Perussuomalaiset r.p. sijaan Juhani Huopainen~~
- (x) Pekka Tuuri, järjestöpäällikkö, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.
- ~~(-) Antti Siika-aho, puoluesihteeri, Suomen Keskusta r.p.~~
- (x) Anna Moring, puoluesihteeri, Vihreä liitto r.p.
- ~~(-) Anna Mäkipää, puoluesihteeri, Vasemmistoliitto r.p. sijaan Juuso Aromaa~~
- ~~(-) Fredrik Guseff, puoluesihteeri, Svenska folkpartiet i Finland r.p.~~
- (x) Mikko Rekimies, vt. puoluesihteeri, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
- ~~(-) Iina Ilmarinen, eduskuntaryhmän pääsihteeri, Liike Nyt r.p.~~

Pysyvät asiantuntijat

- (x) Niklas Wilhelmsson, yksikön päällikkö, oikeusministeriö
- ~~(-) Mervi Kuittinen, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö~~
- ~~(-) Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö, sijaan Sanna Ahonen~~
- (x) Niina Kilpelä, yliarkkitehti, ympäristöministeriö
- (x) Juha Myllymäki, lakiasianjohtaja, Suomen Kuntaliitto

Sihteerit

- (x) Oula-Antti Labba, oikeusministeriö
- (x) Tuomas Rekola, oikeusministeriö

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

(x) Marika Lumiharju, oikeusministeriö

Esityslista

1 **Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 14.34.

2 **Esityslistan hyväksyminen**

Hyväksyttiin esityslista.

3 **Edellisten kokouksen muistion hyväksyminen**

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

4 **Hallitusohjelmakirjaus koskien esteettömyyttä ja kuljetuspalveluja**

Työryhmä jatkoi kuljetuspalveluita ja esteettömyyttä koskevien hallitusohjelmakirjausten käsittelyä. Työryhmän sihteeri Tuomas Rekola alusti esittelemällä esteettömyyttä käsittelevän taustamuistion (liite 1).

Työryhmä oli huolestunut siitä, että lain kirjauksesta huolimatta lakia ei olla viime vuosina pystytty soveltamaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Työryhmän mukaan vaalilakiin pitäisi sisällyttää säännös jossa olisi selkeä kirjaus äänestysmatkoista.

Sanna Ahonen kertoi, että kuten aiemmin on tuotu esiin, vammaisten henkilöiden liikkumisen tuen palveluista säädetään vammaispalvelulaissa ja niissä huomioidaan jo yhteiskunnallisen osallistumisen matkat, minkä vuoksi lisäys vaalilakiin ei ole tarkoituksenmukaista ja tekisi soveltamisesta hankalaa. Tämän vuoksi vaalilaissa tulisi säilyttää pelkästään nykyisenkaltainen informatiivinen viittaus vammaispalvelulakiin. Mikäli lisäys vammaisten henkilöiden oikeudesta äänestysmatkoihin tästä huolimatta tehtäisiin vaalilakiin, tulisi selvittää, mikä taho myöntäisi matkat, arvioisi palvelutarpeen ja minkälainen rahoitus vaadittaisiin. Lain muuttamisen sijaan tulisi keskittyä hyvinvointialueille annettavaan ohjeistukseen ja ohjaukseen. Uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan vuoden 2025 alussa ja sen toimeenpano on vasta alkamassa, joten nyt on hyvä ajankohta kiinnittää huomiota ohjaukseen. THL:n ylläpitämä Vammaispalvelujen käsikirja

toimii hyvinvointialueiden ohjauksen välineenä ja myös uuden vammaispalvelulain toimeenpanon ohjauksen välineenä. Käsikirjaan olisi mahdollista tehdä ohje lain soveltamiseen tämän asian osalta. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan ohjaaminen on vaikuttava ja tarkoituksenmukaisin keino asian edistämiseksi.

Työryhmä totesi kuulemisista käyneen ilmi, ettei nykytilanne ole tyydyttävä. Ohjaamisen lisääminen ja vammaispalvelujen käsikirja ovat lisänä hyviä keinoja.

Tuomas Rekola kertoi, että vaalilakiin kirjauksen tekeminen viittaisi siihen, että on olemassa kiintiö, mikä vaikeuttaa soveltamista. Lisäksi yksilön oikeudesta säädettäisiin tällöin kahdessa eri laissa. Rekola kysyi jatkovalmisteluja ajatellen, onko tarkoituksena, että kirjaus tulisi nimenomaan vaalilakiin.

Puheenjohtaja kertoi, että työryhmä on edellisessä kokouksessaan ollut yksimielinen sen suhteen, että puheena oleva kirjaus tulisi vaalilakiin. Jokaisella tulee olla oikeus äänestysmatkaan, eikä mikään vamma saa estää tämän oikeuden toteutumista. Lisäkustannuksia ei tule, koska sama oikeus laissa on jo nykyisellään. Kyseessä on täsmennys.

Sihteeri Oula-Antti Labba kysyi, onko valmistelua tarkoitus jatkaa toukokuun kokouksessa esitetyn ehdotuksen pohjalta, jossa oli sekä viittaus vammaispalvelulakiin että tätä asiaa koskeva vaalilain 190 §:ään sisältyvä tarkentava momenttilisäys.

Sanna Ahonen kertoi, että tässä tapauksessa tulisi miettiä rahoitus ja mikä taho palveluntarpeen arvion tekisi. Uuden vammaispalvelulain liikkumisen tuen palveluissa ei ole nostettu mitään yksittäistä matkaa esiin. Perusteluissa huomioidaan jo yhteiskunnalliset matkat, johon äänestysmatkat sisältyvät. Soveltamisen kannalta on selkeintä, että vammaispalveluista säädetään vammaispalvelulaissa, kuten tähänkin asti.

Niina Kilpelä huomautti, että hyvää ohjeistusta on jo nykyisellään olemassa, joten onko syytä uskoa, että pelkkä ohjeistus riittää. Äänestyspaikkojen esteettömyyttä voitaisiin kehittää koulutusten kautta.

Puheenjohtaja kysyi äänestyspaikkojen esteettömyydestä ja tiedusteli, onko ehdotuksia tilanteen parantamiseksi.

Niklas Wilhemsson kertoi, että eduskunnan oikeusasiamies valvoo vaalien äänestyspaikkojen esteettömyyden toteutumista. Jokaisissa vaaleissa tulee raportteja asiaan liittyen. Apuvälineiden avulla äänestyspaikkojen esteettömyyttä voitaisiin kehittää.

Oula-Antti Labba totesi, että parlamentaarisen työryhmän järjestämässä kuulemisessa ja pyytämässä lausunnoissa ilmeni paljon konkreettisia esimerkkejä äänestyspaikkojen esteettömyyden parantamiseksi.

Tuomas Rekola huomautti, että äänestyspaikkojen esteettömyydestä keskusteltaessa tulee huomioida, että ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat ovat hyvin erilaisia, sillä ennakoäänestyspaikat voivat olla hyvin moninaisia.

Keskusteltiin eduskunnan oikeusasiamiehen nostamista ongelmakohdista. Keskustelua heräsi siitä, mikä on riittävä määrä esteettömiä äänestyspaikkoja yhdessä kunnassa. Esiin nousi myös huoli siitä, että äänestyspaikkoja vähennettäisiin. Sihteeristö selvittää asiaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa ja asiaan palataan seuraavassa kokouksessa.

5 Vaalihäirintä

Työryhmä jatkaa edellisissä kokouksissa aloittamansa keskustelua vaalihäirintään liittyvistä kysymyksistä. Työryhmän sihteeri Tuomas Rekola alusti esittelemällä taustamuistion vaalihäirinnästä (liite 3).

Rekola kertoi, että toive puolueiden koulutustilaisuudesta on viety vaaliturvallisuuden yhteistyöryhmälle. Työryhmä aikoo järjestää koulutustapahtuman, jonka aiheena on ehdokkasiin kohdistuva vaalihäirintä.

Juuso Aromaa totesi aiheen olevan tärkeä, erityisesti koska seuraavissa alue- ja kuntavaaleissa ehdokkaita on paljon. On havaittavissa, etteivät ihmiset halua asettua ehdolle häirinnän vuoksi. Vaalihäirinnän

ehkäisemiseksi ja turvallisen kampanjoinnin säilymiseksi tulisi tehdä nykyistä enemmän työtä.

Esiin nousi, että vaalihäirintää on kohdistunut myös muiden puolueiden ehdokkaisiin. Nähtiin tarve poliisiviranomaisten kanssa käytävälle keskustelulle ja yhteistyölle. Työryhmään kutsutaan poliisiviranomainen keskustelemaan vaaliväkivallasta ja sen ennaltaehkäisystä.

Puheenjohtaja ehdotti, että ennen alue- ja kuntavaaleja puolueet voisivat tehdä niin sanotun vaalirauhan julistuksen, johon puolueiden ehdokkaat sitoutuisivat. Sihteeristö muistuttaa asiasta syksyllä.

Keskustelua nousi myös netissä tapahtuvasta vaalihäirinnästä. Esille nousi, että verkkoyrityksiin ja –alustoihin on ollut hyvin vaikea saada yhteyttä häirinnästä raportoimiseksi ja siihen puuttumiseksi. Ehdotettiin, että puolueet voisivat toimittaa yhteisen muistion näiden yritysten toimistoihin aiheeseen liittyen syksyllä.

6 Vaalimainostelineet

Työryhmä keskusteli etenemisvaihtoehtoista koskien vaalien ulkomainostelineitä. Työryhmän sihteeri Tuomas Rekola alusti esittelemällä taustamuistion ulkomainostelineistä yleisissä vaaleissa (liite 2).

Keskusteltiin mahdollisista sääntelyvaihtoehtoista. Juha Myllymäki nosti esiin, että ulkomainostelineiden merkitystä voisi nostaa esiin muilla kuin lainsäädännöllisillä keinoilla, kuten esimerkiksi ohjauksella.

Juha Aromaa totesi, että puolueille ei tulisi aiheutua kustannuksia telineiden pystyttämistä, sillä tämä asettaisi pienpuolueet eriarvoiseen asemaan. Mikko Rekimies nosti esiin, että telineiden vähentyminen osista paikkakuntia saattaa myös kansalaiset eriarvoiseen asemaan.

Sihteeristö selvittää seuraavaan kokoukseen mahdollisia keinoja nostaa esiin kunnille ulkomainostelineiden pystyttämisen merkitystä.

7 Muut asiat

Sihteeri Oula-Antti Labba kertoi, että oikeusministeriön vaalijohtaja Arto Jääskeläinen on lähettänyt työryhmälle viestin äänestyspaikkojen vähentymisestä kunnissa. Sihteeristö välittää viestin tiedoksi työryhmälle sähköpostitse.

Labba kertoi, että työsuunnitelmaluonnokseen on tehty pieniä muutoksia vuoden 2024 syksyn ja vuoden 2025 alun osalta. Työryhmä toivoi, joulukuussa ja helmikuussa ei olisi kokousta, vaan nämä kokoukset siirrettäisiin muuhun ajankohtaan.

Juuso Aromaa kysyi, onko työryhmissä keskusteltu alue- ja kuntavaalien ehdokasmääristä. Valtiovarainministeriö on tilannut aiheesta selvityksen, jonka odotetaan valmistuvan joulukuussa 2024. Puheenjohtaja totesi, että työryhmä voisi keskustella aiheesta tarkemmin ehdokasmäärän varmistuttua, esimerkiksi toukokuussa 2025. Puheenjohtaja ehdotti, että selvitystä tekeviä henkilöitä voitaisiin pyytää työryhmän kokoukseen esittelemään selvityksen tuloksia.

8 Seuraavan kokouksen ajankohdasta sopiminen ja kokouksen päättäminen

Sihteerit ja puheenjohtaja katsovat sopivan ajan seuraavalle kokoukselle. Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 16.31.

JAKELU Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat